

УДК. 336. 1.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Середа О.О., Барішполец Н. В.

FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATION ENTERPRISE

Sereda O.O., Baryshpolets N. V.

Розкрито передумови та проблеми фінансового забезпечення розвитку інноваційної діяльності. Доведено що конкурентоспроможність підприємства залежить від рівня та ефективності інноваційної діяльності. Визначено перспективні форми фінансування інноваційної діяльності. Проаналізовано і охарактеризовано основні тенденції розвитку інноваційної діяльності та обґрунтовано заходи щодо підвищення інноваційного потенціалу.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансування, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, інноваційний потенціал, форми фінансування

Постановка проблеми. На сьогодні одним з найважливіших напрямів розвитку підприємства є нововведення. Конкурентоспроможність підприємства залежить від рівня інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність неможлива без належного фінансового забезпечення. Проблемами фінансового забезпечення є дефіцит власних фінансових ресурсів, складність залучення інвестицій, високий рівень відсотків за банківські кредити, високий рівень ризику реалізації.

При цьому питання розвитку інноваційної діяльності нерозривно пов'язано з економічним зростанням у цілому. Тому так важливо дослідити розвиток цього напрямку діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розглядом питання інноваційної діяльності, зокрема його фінансового забезпечення, займалися такі науковці, як І.Ю. Спіфанова [1], О.В.Василенко [3], О.М. Колодізев [4], Л.А. Костирко [8], Г. В. Возняк, І.В.Ховрак [5]. Разом з тим, це питання потребує подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження стану фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні, визначення напрямів покращення фінансового забезпечення вітчизняних підприємств. Завдання: визначити сутність, основних джерел фінансового забезпечення, проаналізувати сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності, визначити чинники впливу на фінансове забезпечення іннова-

ційної діяльності та напрями підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існують різні погляди щодо визначення фінансового забезпечення. І.Г. Сокирська [2] розглядає фінансове забезпечення діяльності з позиції реалізації неперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних та залучених фінансових ресурсів з виокремленням механізму фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування та балансування грошових потоків.

Під фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку О.М. Колодізев пропонує розуміти сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки [4].

Основним завданням фінансового забезпечення є прийняття рішень щодо визначення джерел ресурсів фінансування інноваційної діяльності, формування необхідних їх обсягів та оптимізації.

Перехід України до інноваційної моделі розвитку національної економіки є єдиною можливою шляхом до підвищення якості економічного зростання [6, с. 9]. Однією із основних проблем ефективного ведення інноваційної діяльності є недостатній обсяг фінансового забезпечення. Разом з тим, належний рівень фінансування інноваційної діяльності є чинником соціально-економічного зростання як окремих підприємств, так і усієї країни, оскільки ефективно фінансове забезпечення інноваційної діяльності сприяє вирішенню економічних, соціальних, екологічних й інших проблем розвитку сучасного суспільства.

Фінансове забезпечення підприємств може здійснюватись у трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування. На практиці з

метою максимізації прибутку та забезпечення оптимального співвідношення різні форми фінансового забезпечення використовують одночасно. Оскільки інноваційна діяльність характеризується досить високим ступенем невизначеності й ризику, важливо використовувати різноманітні джерела фінансування для досягнення їхньої гнучкості та адаптивності до вимог ринку.

Система фінансування інноваційної діяльності є складним переплетенням форм джерел фінансування. Так, основними джерелами коштів, які використовуються для фінансування інноваційної діяльності в Україні є:

1. Державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти, кошти позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій майно державної власності).

2. Інвестиційні, зокрема фінансові, ресурси суб'єктів господарювання комерційного і некомерційного характеру, а також громадських організацій, фізичних осіб і т.п. Це інвестиційні ресурси колективних інвесторів, зокрема, страхових компаній, інвестиційних фондів і компаній недержавних пенсійних фондів. Сюди ж входять і власні кошти підприємств, а також кредитні ресурси комерційних банків, інших кредитних організацій і спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків [3, 121].

Динаміка показників фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за період 2008–2013 рр. подано в табл. 1.

Таблиця 1
Показники фінансування інноваційної діяльності підприємств України за 2008–2013 рр., млн. грн. [6]

Рік	Обсяг фінансування інновацій у% до ВВП	Загальний обсяг фінансування інновацій	У тому числі за рахунок коштів			
			власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2008	1,3	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	0,9	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	0,7	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	1,1	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	0,8	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	0,7	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні залишаються власні кошти підприємств, питома вага яких у 2013 році складала 72,9%; частка підприємств, що отримали кошти іноземних інвесторів становила 13,7% (табл. 2).

Частка власних джерел фінансування інноваційної діяльності переважає, це зумовлено складним процесом залучення зовнішніх ресурсів через складну економічну ситуацію, поганий інвестиційний клімат, проблеми в кредитній системі тощо. У 2013 р. частка підприємств, які отримали кредитні ресурси становить лише 6,6%, внески вітчизняних інвесторів становили 1,3%, а фінансування з державного й місцевих бюджетів – 1,9% від загальної суми джерел фінансування. Чітко видно недостатність фінан-

сування інноваційної діяльності з боку держави. Статистика показує неналежну динаміку фінансування інноваційної діяльності, наприклад, навіть у 2013 р. понад 75% інноваційно-активних промислових підприємств займалися впровадженням інновацій що на 4,3% менше, ніж у 2012 р.

Таблиця 2
Динаміка та структура фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2008–2013 рр.,%

Джерела фінансування	Рік					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Власні кошти	60,6	65,0	59,3	52,9	63,9	72,9
Державний бюджет	2,8	1,6	1,1	1,0	2,0	1,8
Місцеві бюджети	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Вітчизняні інвестори	1,4	0,4	0,4	0,3	1,3	1,3
Іноземні інвестори	1,0	19,0	30,0	0,4	8,6	13,1
Кредити	33,7	11,8	7,8	38,3	21,0	6,6
Інші джерела	0,4	2,1	1,3	6,9	3,0	4,2
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Сучасний стан інноваційної діяльності змушує доцільніше досліджувати проблему залучення коштів на розвиток підприємства за інноваційним напрямком, пошук та мобілізацію найбільш раціональніших та доцільних джерел фінансування.

На основі цього дослідження можна запропонувати такі рекомендації щодо використання інноваційного потенціалу на підприємствах: стимулювати впровадження нових технологій в виробничу діяльність підприємства; формувати механізм управління інноваційною діяльністю на принципах системності, адаптивності, економічної ефективності, альтернативності варіантів розвитку; розвивати та підтримувати науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки; раціонально використовувати науково-технічний потенціал підприємства; проводити оцінку ефективності результатів інноваційної діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств показав, що вітчизняні підприємства відчувають суттєву нестачу власних фінансових ресурсів, а також існує значна кількість перешкод щодо зовнішнього фінансування, які можна подолати не лише на рівні окремих підприємств, а на державному рівні. Існує недостатня увага і спрямованість підприємств до запровадження інновацій, тому спостерігається недостатній рівень використання інноваційного потенціалу України. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на аналіз механізму фінансового забезпечення інноваційної діяльності та пошук напрямів його вдосконалення, розроблення методичних засад активізації процесів залучення фінансування на інноваційну діяльність від макро- до макрорівнях.

Література

1. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> УДК 330.341.1 І.Ю. Єпі-

- фанова Вінницький національний технічний університет, кафедра фінансів та кредиту. с.65
- Сокирська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокирська //Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 89–93.
  - Василенко В.О., Шматко В.Г. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – Київ, 2005. - 439с
  - Колодізев О. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки [Текст] : дис. ... док. економ. наук : спец. 08. 00. 08 – гроші, фінанси і кредит / О. М. Колодізев ; Державний вищий навчальний заклад "Українська академія
  - Ховрак І.В. «Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи». Маркетинг і менеджмент інновацій, 2013, №1 <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>
  - Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
  - Державна служба статистики України http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html.
  - Костирко Л.А. Аналітичний інструментарій оцінювання ефективності затрат на інноваційну діяльність підприємства: монографія / Л.А. Костирко, А.А. Мартинов, Г.О. Надьон. - Луганськ: вид-во «Ноулдж», 2011. – 246 с.

References

- Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> UDK 330.341.1 I.Iu. Yepifanova Vynnytskyi natsionalnyi tekhnichniy universytet, kafedra finansiv ta kredytu. s.65
- Sokyrskaya I. H. Diagnostyka finansovogo zabezpechennia diialnosti pidpriemstva / I. H. Sokyrskaya //Finansy Ukrainy. – 2003. – № 1. – S. 89–93.
- Vasylenko V.O., Shmatko V.H. Innovatsiyni menedzhment: Navchalnyi posibnyk. – Kyiv, 2005. - 439s
- Kolodiziev O. M. Finansove zabezpechennia innovatsiinohorozvytku natsionalnoi ekonomiky [Tekst] : dys. ... dok. ekonom. nauk : spets. 08. 00. 08 – hroshi, finansy i kredyt / O. M. Kolodiziev ; Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad "Ukrainska akademiia
- Khovrak I.V. « Finansuvannia innovatsiinoho rozvytku: realii ta perspektyvy». Marketynh i menedzhment innovatsii, 2013, №1 <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>
- Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovishche Ukrainy v 2012 rotsi : shchorichne Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy. – K. : NISD, 2012. – 256 s.

- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html.
- Kostyrko L.A. Analitichnyi instrumentarii otsiniuvannia efektyvnosti zatrat na innovatsiynu diialnist pidpriemstva: monohrafiia / L.A. Kostyrko, A.A. Martynov, H.O. Nadon. - Luhansk: vyd-vo «Noulidzh», 2011. – 246 s.

Серета Е.А., Баришполець Н. В. Финансовое обеспечение развития инновационной деятельности предприятия

Раскрыты предпосылки и проблемы финансового обеспечения развития инновационной деятельности. Доказано, что конкурентоспособность предприятия зависит от уровня и эффективности инновационной деятельности. Определены перспективные формы финансирования инновационной деятельности. Проанализированы и охарактеризованы основные тенденции развития инновационной деятельности и обоснованы мероприятия по повышению инновационного потенциала.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансирование, инновационная деятельность, конкурентоспособность, инновационный потенциал, формы финансирования.

Sereda O.O.? Baryshpolets N. V. Financial support for the development of innovation enterprise

Uncovered background and problems of financial provision of development of innovative activity. It is proved that the competitiveness of enterprises depends on the level and effectiveness of innovation activities. Identified promising forms of financing of innovative activity. Analyzed and characterized the basis of tendencies of development of innovative activity and justified measures to improve the innovation capacity.

Keywords: financial support, financing, innovation, competitiveness, innovative capacity, forms of financing.

Серета О.О. асистент кафедри «Фінанси» СХУ ім. В.Даля.

sered10@mail.ru

Баришполець Н. В. студентка 5 курсу КНЕУ ім. В.Гетьмана

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри «Фінанси» СХУ ім. В.Даля Костирко Л.А.

Стаття подана 26.01.2015